

Emanuel BĂLAN *

SINAGOGILE EVREIEȘTI DIN BACĂU ÎN ANII 1940-1941

THE JEWISH SYNAGOGES OF BACĂU IN THE YEARS 1940-1941

Abstract: This paper presents an inventory of the synagogues of the Bacău community during the first two years of the Antonescu regime (1940–1944). Whereas the number of synagogues fluctuated, during the war, at least in 1940–1941, their number increased, as a result of evictions in the summer of 1941, when all Jews from Bacău County were forced to flee and to settle in the county capital. The inventory of these synagogues provides valuable data on the synagogues' organization, movable and immovable property, income and expenditure, the number of parishioners and the number and type of religious services held in them. It should be said that some synagogues were requisitioned by the army and by other state institutions, so that their functioning as religious establishments was hampered.

Keywords: Bacău, synagogues, Antonescu regime, Jews

*

Sinagogile băcăuane au avut de lungul anilor o evoluție sinuoasă. Numărul lor a evoluat și fluctuat permanent. În decursul anilor, au fost înființate la Bacău sinagogi fie de către rabini, fie de către unele bresle, fie ridicate din evlavie fie din dorință unora de a avea numele de familie legat de un lăcaș de cult. Nu trebuie uitat că o casă de rugăciune putea fi și o clădire modestă, nu doar o clădire cu destinație specială pentru sinagogă. Oficianții (hazani) erau numeroși, iar enoriașii dornici de ctitorie erau numeroși. Sinagogile erau și locuri unde se țineau cursuri de „heider”, școli confesionale elementare. Aici se țineau și adunări ale obștei unde se discutau problemele ce priveau comunitate. Dacă la începutul secolului al XIX-lea, numărul sinagogilor era relativ redus, din a doua jumătate, numărul acestora a început să crească, astfel că, în 1864 erau deja 14 sinagogi iar la sfârșitul secolului al XIX-lea, 21¹.

---

* Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, e-mail: emanuel.balan_tgn@yahoo.com

¹ I. Kara, *Obștea evreiască din Bacău*, (București: Hasefer, 1995), 105.

După Primul Război Mondial, numărul sinagogilor a fost de 22, unele case de rugăciune au dispărut, locul lor fiind luat de altele². În perioada interbelică numărul lor a variat între 23 și 26³. Sinagogile se întrețineau din cotizațiile și donațiile enoriașilor, dar și din vânzarea de jilțuri (strane), cu ocazia sărbătorilor. Administrarea acestora cădea în sarcina unui comitet ales din rândul enoriașilor, comitet care gestiona fondurile, salarizarea rabinului, cantorilor și intendenților. Veniturile excendentare nu erau date comunității, fiind folosite pentru ajutorarea membrilor aflați în dificultate.

Conform Statutului comunității din 1935, nici o sinagogă sau casă de rugăciune particulară nu se putea înființa fără autorizația Secției Culturii, după consultarea Consiliului Sinagogal⁴. La nivelul comunității exista un Consiliu Sinagogal, format din câte un reprezentant din partea fiecărei sinagogi, templu sau case de rugăciune, consiliu care discuta toate problemele legate de bunul mers al sinagogilor. Consiliu alegea doi membri cu drept de vot în Secția Culturii⁵.

Acest material este în fapt un inventar al sinagogilor existente în Bacău la sfârșitul anului 1940, în condițiile măsurilor restrictive impuse evreilor de regimul Antonescu.

Conform situației din 31 decembrie 1940, existau 21 case de rugăciune de rit occidental, care aveau 6.085 locuri (3.495 bărbați și 2.590 femei). Existau 2.800 capi de familie, față de 2.400 la 22 aprilie 1928. Populația era de 11.200 persoane (9.600 persoane la 22 aprilie 1928).

Numărul de persoane de peste 13 ani era de 2.900 bărbați și 2.700 femei. Numărul locuitorilor evrei majori era de 9.000, dintre care contribuabili la comunitate erau 800. În oraș existau nouă lăcășuri de cult ale altor religii⁶.

Templul Cerealiștilor, str. Ștefan cel Mare, nr. 39

Clădirea datând din 1899, fiind reclădită după incendiul din 1925, având autorizația Tribunalului Bacău nr. 75/1899. Aparține comunității. Numărul de locuri: 400 pentru bărbați și 250 la balcon pentru femei. Avere mobilă: 114 pupitre cu scaune, șapte suluri Thora cu veșminte, trei candelabre, trei piese de ornament

---

² Serviciul Județean Bacău al Arhivelor Naționale, fond *Comunitatea Israelită Bacău*, dosar 20/1922, f. 57.

³ *Idem*, dosar 5/1939, f. 13-14.

⁴ *Statutul Comunității Evreilor din Bacău (1935)* (Bacău: GUTENBERG, D. Rosenberg, 1935), 21-22.

⁵ *Ibid.*, 22.

⁶ Serviciul Județean Bacău al Arhivelor Naționale, fond *Comunitatea Israelită Bacău*, dosar 3/1940, f. 75.

din argint, 200 cărți talmud, 24 bănci a câte 10 locuri fiecare, două fotolii. Valoarea acestora: 500.000 de lei.

Avea imobilă: clădirea templului, 3 camere pentru ceaușul intendent și un teren de 1.500 mp. Valoarea acestora: 1.200.000 de lei. Veniturile sinagogii proveneau din donații și taxele de la evenimentele religioase, adică 50.000 lei anual. Cheltuieli: lumină, asigurare, încălzit, 21.000 lei.

Clerul: un rabin, un cantor și un ceauș intendent. Salarii plătite clerului anual: 15.000 lei. Personalul administrativ și de serviciu: un comitet ales de enoriași și un ceauș plătit cu 6.000 lei anual.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: 140-160 anual.

Numărul credincioșilor: la serviciile speciale 650-700 persoane.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 1.000 metri până la biserica ortodoxă⁷.

Sinagoga Tăbăcari, str. Ștefan cel Mare, nr. 82

Clădire datând din 1867. Numărul de locuri: 120 pentru bărbați și 100 la balcon pentru femei.

Avea mobilă: două candelabre, 10 scaune, patru suluri Thora, opt bănci. Valoarea acestora: 400.000 lei.

Avea imobilă: localul cu o cameră pentru ceauș și 305 mp de teren. Valoarea acestora: 250.000 lei. Venituri de 15.000 lei. Cheltuieli : 5.000 lei

Clerul: un rabin, un cantor, un ceauș. Salarii plătite clerului anual: 13.000 lei. Personalul administrativ și de serviciu: ceauș plătit cu 6000 lei anual.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: circa 10 anual.

Numărul credincioșilor: la serviciile speciale 30-40 persoane.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 2000 metri față de biserica ortodoxă⁸.

Sinagoga Palestina, str. Negoii Vodă, nr. 11

Clădire construită în 1880 și autorizată de Ministerul Cultelor. Aparține obștei. Număr de locuri: 140 pentru bărbați și 100 la balcon pentru femei.

Avea mobilă: două suluri Thora cu veșminte, altar, 40 pupitre, etc. Valoarea acestora: 60.000 lei.

---

⁷ *Ibid.*, f. 76.

⁸ *Ibid.*, f. 77.

Avea imobilă: clădirea sinagogii în valoare de 100.000 lei. Venituri: din donații. Cheltuieli: 8.000 lei anual.

Clerul: un rabin, un cantor, un ceauș. Salarii plătite clerului anual: 7.000 lei anual plătit din ofrande. Personalul administrativ și de serviciu: ceauș plătit cu 500 lei anual.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: 12-15 anual.

Numărul credincioșilor: 2-300 persoane.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult. Nu există⁹.

Sinagoga Fraterna, str. Regele Ferdinand, nr. 113

Apartine la șase enoriași. Datează din 1860 și cu imobil propriu din 1932. Numărul de locuri: 80 bărbați și 80 femei. La sărbători 250 în total.

Avea mobilă: conform inventarului anexat (nu figurează la dosar n.n). Valoarea acestuia: 35.000 lei

Avea imobilă: clădirea sinagogii, în valoare de 350.000 lei. Venituri: circa 20.000 de lei. Cheltuieli: 20.000 lei anual.

Clerul: un cantor. Salarii plătite clerului anual: din ofrande. Personalul administrativ și de serviciu: om de serviciu plătit din ofrande.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: circa 10 anual.

Numărul credincioșilor: 250

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 500 metri până la Biserica Ortodoxă.

În lipsă de date precise apreciem la 100 de ani vechimea¹⁰.

Sinagoga Hoveve Zion, zisă și Rabin M. Blanc, str. Regele Ferdinand, nr.

7

Apartine rabinului Blanc. Datează din 1880 sub denumirea de CH. Zion și devenită în 1908 sinagoga rabin Moise Blanc. Autorizație de la Ministerul Cultelor. Numărul de locuri: 200 bărbați și 100 femei.

Avea mobilă: patru suluri sfinte, 15 bănci, 100 scaune, șase mese. Valoarea acestora: 100.000 lei.

Avea imobilă: trei odăi și o curte. Valoarea acestora: 150.000 lei. Venituri: aproximativ 10.000 de lei anual. Cheltuieli: 5.000 lei anual.

⁹ *Ibid.*, f. 78.

¹⁰ *Ibid.*, f. 79.

Clerul: rabin. Salarii plătite clerului anual: 3.000 de lei. Personalul administrativ și de serviciu: un ceauș plătit cu 1.000 de lei.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: circa 20 anual.

Numărul credincioșilor: 600.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 130 metri¹¹.

Sinagoga Zalman și Goldina Weisman, str. C. Platon, nr. 10

Aparține G. Rosy și S. Schwartz. Datează de peste 100 ani și reclădită din temelie în martie 1930. Autorizație de la Primăria Bacău nr. 1090/1930. Numărul de locuri: 100 bărbați și 70 femei.

Averea mobilă: șapte suluri sfinte, 10 cărți de rugăciuni, 55 bănci, 124 scaune, 4 candelabre. Valoarea acestora: 350.000 lei.

Averea imobilă: imobil cu două încăperi, fără etaj. Valoarea acestuia: 400.000 lei. Venituri: din donații, 35-40.000 de lei anual. Cheltuieli: 34-37.000 lei anual.

Clerul: rabin, un cantor, un ceauș. Salarii plătite clerului anual: din donații. Personalul administrativ și de serviciu: un comitet ales de enoriași.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: 200 parastase, 25-30 bar-mițva.

Numărul credincioșilor: 380.

Întreține un Talmud Thora.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: peste 500 metri.

Sinagoga veche a fost cumpărată în 1875 și moștenită de Leon Brill prin actul Tribunalului Bacău nr. 118675/1901. Vândută lui Zalman Vaisman cu act al Tribunalului Bacău nr. 6476 din iunie 1909. Reclădită de soții S. Schwatz în martie 1930¹².

Sinagoga Rabin Bezalel Zeev Șafran, str. C. Platon, nr. 22

Aparține rabinului B. Z. Șafran. Datează din 1887, clădire specială din 1927. Numărul de locuri: 120 bărbați și 70 femei.

Averea mobilă: altar, bănci, pupitre, șase suluri sfinte. Valoarea acestora: 250.000 lei.

Averea imobilă: imobil în valoare de 400.000 lei. Venituri: din ofrande, 9.000 lei. Cheltuieli: 4.300 lei anual.

Clerul: un cantor, un ceauș. Salarii plătite clerului anual: 5.200 lei din ajutoare.

---

¹¹ *Ibid.*, f. 80.

¹² *Ibid.*, f. 81.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: 60 aproximativ.

Numărul credincioșilor: 450¹³.

Sinagoga Șnapic, str. Rahovei, nr. 14

Apartține fraților Șnapic, datând din 1884 cu autorizația nr. 311/1884. Numărul de locuri: 100 bărbați și 100 femei.

Avea mobilă: șase suluri, opt bănci, 50 pupitre, instalație electrică. Valoarea acestora: 130.000 lei.

Avea imobilă: imobil în valoare de 400.000 lei. Venituri: din ofrande, 10.000 lei din venituri. Cheltuieli: 10.000 lei (lumină, lemne, etc).

Clerul: nu are.

Numărul credincioșilor: 45.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 100 m în spatele bisericii ¹⁴.

Sinagoga Maria Koffler, str. Gen. Averescu, nr. 8

Proprietatea enoriașilor, lasată prin testament de Maria Koffler, datând din 1836. Autorizație dată de Prefectura Bacău. Numărul de locuri: 240 bărbați și 250 femei.

Avea mobilă: șapte suluri Thora, patru candelabre, patru piese ornament de argint, 180 pupitre cu scaune, 15 bănci. Valoarea acestora: 300.000 lei

Avea imobilă: imobil, apartament locuință cu două camere pentru intendent și o cameră secretariat, teren 460 mp. Valoarea acestora: 700.000 lei. Venituri: cotizații, donații, taxe în valoare de 45-50.000 lei anual. Cheltuieli: 25.000 lei (întreținere, combustibil, asigurare, taxe comunale).

Clerul: doi cantori, un ceauș. Salarii plătite clerului anual: 24.000 lei. Personal administrativ și de serviciu: un secretar onorific și intendent. Ceaușul plătit cu 8.000 lei iar secretarul onorific.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: 130-150 anul.

Numărul credincioșilor: la servicii speciale 350-400.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 8-900 m de biserică catolică.

Pentru Tedeumuri și servicii speciale se folosește această sinagogă¹⁵.

---

¹³ *Ibid.*, f. 82.

¹⁴ *Ibid.*, f. 83.

¹⁵ *Ibid.*, f. 84.

Sinagoga Natan și Rifca Erns, str. Vasile Alecsandri, nr. 22

Proprietatea lui Șmil Rosenberg, înființată la 1900. Autorizație dată de Ministerul Cultelor. Numărul de locuri: 150 bărbați și 120 femei. Averea mobilă: cinci suluri sfinte, altar, bănci și scaune, pupitre, cărți religioase. Valoare acestora: 150.000 lei

Averea imobilă: două odăi și două camere pentru locuință. Valoarea acestuia: 200.000 lei. Venituri: 15.000 lei anual. Cheltuieli: 5.000 lei anual.

Clerul: un cantor. Salarii plătite clerului anual: 10.000 lei. Personal administrativ și de serviciu: onorific.

Numărul credincioșilor: la servicii speciale 400.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult. Nu există în zonă¹⁶.

Sinagoga mare Rabi Israel, str. Lecca, nr. 1

Apartine enoriașilor. Clădită în anul 1857 și reclădită după incendiul din 1928. Numărul de locuri: 480 bărbați și 200 femei.

Averea mobilă: vedeți inventarul aici anexat (documentul nu este la dosar n.n.). Valoarea acestuia. 550.000 lei.

Averea imobilă: imobilul sinagogii. Valoarea acestuia: 750.000 lei. Venituri: 40.000 lei anual. Cheltuieli: 11.500 lei anual.

Clerul: un cantor, un cititor și un ceauș. Salarii plătite clerului anual: 15.000 lei (cantor), 7.500 lei (cititorul) și 6.000 lei ceaușul. Personal administrativ și de serviciu: onorific.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: se fac ocazional.

Numărul credincioșilor: 620 persoane.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 350 m față de Biserica Precista¹⁷.

Sinagoga Wolf Burach, str. Lecca

Apartine enoriașilor. Clădită în anul 1821 și reparată în 1910. Numărul de locuri: 175 bărbați și 100 femei. Separat 100 de locuri pentru zilele de sărbători.

Averea mobilă: mese, scaune, două draperii, garderobe, șapte suluri sfinte, 100 cărți rugăciune, altar. Valoarea acestora: 450.000 lei

Averea imobilă: imobilul sinagogii și teren de 524 mp. Valoarea acestora: 600.000 lei. Venituri: 35-40.000 lei anual. Cheltuieli: 40.000 lei anual.

---

¹⁶ *Ibid.*, f. 85.

¹⁷ *Ibid.*, f. 86.

Clerul: rabin D. Landman, un cantor, doi ceauși plătiți de enoriași. Salarii plătite clerului anual: din ofrandele enoriașilor. Personal administrativ și de serviciu: un comitet onorific ales de către enoriași.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: după cerere.

Numărul credincioșilor: în zilele de sărbători 425.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 400 de metri față de biserica ortodoxă¹⁸.

Sinagoga Hobot, str. Lecca, nr. 69

Aparține enoriașilor. Clădită în anul 1892. Numărul de locuri: 80 bărbați și 50 femei.

Avea mobilă: patru suluri sfinte, scaune, bănci cărți religioase. Valoare acestora: 140.000 lei.

Avea imobilă: imobilul sinagogii și locuința. Valoarea acestora: 340.000 lei. Venituri: 13.000 lei anual. Cheltuieli: 6.000 lei anual

Clerul: un cantor, un ceauș. Salarii plătite clerului anual: 5.500 lei unui ceauș. Personal administrativ și de serviciu: un servitor plătit cu 1.500 lei anual care locuiește în două camere în curte.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: se fac gratuit numai enoriașilor.

Numărul credincioșilor: în zilele de sărbători 146.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 5-600 400 de metri¹⁹.

Sinagoga Croitorilor Bătrâni, str. Lecca, nr. 53

Aparține enoriașilor. Vechime de peste 100 de ani. Reclădită în anul 1930 special pentru sinagogă. Autorizația nr. 3498/27/7/1930. Numărul de locuri: 100 bărbați și 100 femei.

Avea mobilă: 11 suluri sfinte, pupitre, scaune, bănci, 35 cărți religioase, un candelabru cu 8 brațe, 35 plafoniere. Valoare acestora: 300.000 lei.

Avea imobilă: imobilul sinagogii. Valoarea acestuia: 400.000-500.000 lei. Venituri: atât cât este necesar, neavând datorii. Cheltuieli: lumină și curățenie, 5.000 lei anual.

Clerul: un cantor anual plătit odată la sărbătorile de toamnă, un predicator onorific fără salariu și un ceauș fără salariu.

¹⁸ *Ibid.*, f. 87.

¹⁹ *Ibid.*, f. 87.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: multe și fără plată.

Numărul credincioșilor: peste 400.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: în această stradă nu este nici o biserică²⁰.

Sinagoga Cismarilor, str. Lecca, nr. 77

Apartine enoriașilor. Vechime de peste 100 de ani. Autorizația Ministerului Cultelor. Numărul de locuri: 100 bărbați și 80 femei.

Avea mobilă: șase suluri, două candelabre cu patru brațe, instalație lumină electrică, două pupitre mari, 18 bănci, 50 pupitre mici, cărți, etc. Valoarea acestora: 400.000- 450.000 lei.

Avea imobilă: imobilul sinagogii și terenul viran. Valoarea acestora: 400.000-500.000 lei. Venituri: donații pentru cheltuielile necesare. Cheltuieli: 4-5.000 lei curățenie și întreținere

Clerul: un cantor, un rabin onorific și un intendent.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: diferite fără plată.

Numărul credincioșilor: peste 400.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: în această stradă nu este nici o biserică²¹.

Sinagoga Tinerilor Croitori, str. Lecca, nr. 120

Apartine enoriașilor. Vechime de circa 100 de ani. Autorizația Comunității evreilor Bacău. Numărul de locuri: 180 bărbați și 130 femei.

Avea mobilă: șapte suluri, un altar, un dulap pentru suluri, bănci, scaune, pupitre, o lampă candelabru, instalație lumină electrică, cărți religioase. Valoarea acestora: 400.000 lei.

Avea imobilă: imobilul sinagogii și două camere în curte. Valoarea acestuia: 400.000 lei. Venituri: 34.000 lei anual. Cheltuieli: 12.000 lei pentru combustibil, lumină, curățenie.

Clerul: doi cantori, plătiți cu 12.000 lei anual. Personal administrativ și de serviciu: personal onorific, 10.000 lei pentru personalul de curățenie.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: diferite fără plată.

Numărul credincioșilor: peste 500.

---

²⁰ *Ibid.*, f. 89.

²¹ *Ibid.*, f. 90.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: nu există nici o biserică în apropiere²².

Sinagoga Cotiugarilor, str. Lecca, nr. 229

Apartine enoriașilor. De la 1860, răscumpărată la 28 octombrie 1906. Autorizația Ministerului Cultelor. Numărul de locuri: 140 bărbați și 100 femei.

Averea mobilă: patru suluri, altar în bronz, 2 veșminte, 50 cărți, bănci, scaune, etc. Valoare acestora: 360.000 lei.

Averea imobilă: imobilul sinagogii și locuința ceaușului. Valoarea acestora: 500.000 lei. Venituri: parastase și botezuri. Cheltuieli: 4-5.000 lei lunar.

Clerul: un rabin, un cantor, cheltuieli -12.500 lei din ofrande. Personal administrativ și de serviciu: un ceauș plătit cu 2.500 lei anual.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: 2-3 bar-mițva anual, 50 parastase anual.

Numărul credincioșilor: peste 400.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: în această stradă nu există nici o biserică²³.

Sinagoga Cojocarilor, str. Miron Costin, nr. 1

Apartine enoriașilor. De la 1880, autorizația Comunității evreilor Bacău. Numărul de locuri: 80 bărbați și 70 femei.

Averea mobilă: șapte suluri, bănci, pupitre, cinci candelabre mari, cărți religioase. Valoare acestora: 100.000 lei.

Averea imobilă: nu are. Venituri: 8.000 lei anual. Cheltuieli: 2.000 lei lunar.

Clerul: un cantor, un ceauș, plătit cu 6.000 lei anual. Personal administrativ și de serviciu: un ceauș ce stă într-o odaie.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: nu se fac

Numărul credincioșilor: în zilele de sărbători 250.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: în această stradă nu există nici o biserică²⁴.

Sinagoga Rabin Warman

Apartine văduvei rabin Warman. De la 1919, Autorizația Comunității evreilor Bacău. Proprietarul Rachela Balțen. Numărul de locuri: 150 bărbați și 200 femei.

²² *Ibid.*, f. 91.

²³ *Ibid.*, f. 92.

²⁴ *Ibid.*, f. 93.

Avea mobilă: două suluri, patru bănci, pupitre, 100 cărți religioase. Valoare acestora: 45.000 lei.

Avea imobilă: nu are. Venituri: 40.000 lei anual din ofrande și donații. Cheltuieli: 30.000 lei lunar chiria, întreținerea, lumina.

Clerul: un cantor, intendent și văduva rabinului. 5.000 lei pentru personal și 5.000 lei pentru văduva rabinului.

Personal administrativ și de serviciu: intendent, comitet de conducere onorific.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: la nevoie..

Numărul credincioșilor: 400.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 400 metri²⁵.

Sinagoga Zidarilor, Plevnei, nr. 24

Apartine enoriașilor. De la 1875, autorizația Ministerului Cultelor. Numărul de locuri: 200 bărbați și 200 femei.

Avea mobilă: patru suluri, bănci, pupitre. Valoare acestora: 80.000 lei

Avea imobilă: localul sinagogii. Valoarea acestuia: 80.000 lei. Venituri: variabile. Cheltuieli: 6.000 lei.

Clerul: rabin, cantor, intendent plătiți cu 16.000 lei. Personal administrativ și de serviciu: intendent.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: 20.

Numărul credincioșilor: 400.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: 400 metri până la Biserica catolică²⁶.

Templul Rebeca și Ozias Herșcovici, str. Domnească, nr. 40

Apartine enoriașilor. De la 1890, reclădită în 1921, autorizația Ministerului Cultelor nr. 35926/1929. Numărul de locuri: 160 bărbați și 120 femei.

Avea mobilă: 45 strane, 80 locuri fixe, 40 bănci, 20 mese, două Thora, 30 cărți, trei candelabre. Valoare acestora: 650.000 lei.

Avea imobilă: localul sinagogii și 200 mp teren. Valoarea acestora: 200.000 lei. Venituri: 15-20.000 de lei. Cheltuieli: corespund cu suma încasărilor.

Clerul: din trei persoane enoriașe. Personal administrativ și de serviciu: intendent, ce locuiește în două camere lipite de Templu.

---

²⁵ *Ibid.*, f. 94.

²⁶ *Ibid.*, f. 95.

Numărul serviciilor anuale pentru botezuri, bar-mițva, căsătorii, înmormântări, parastase: serviciile divine după diferite cazuri.

Numărul credincioșilor: 400.

Distanța până la cea mai apropiată biserică a altui cult: un km jumătate²⁷.

Dintr-un document al Comunității datat 30 septembrie 1941, aflăm despre situația sinagogilor din Bacău. Documentul este adresat Ministerului Cultelor, fiind un răspuns la adresa acestuia din 30 august 1941. Documentul semnat de către președintele comunității, Mișu Grad, cuprinde pe lângă lista cu cele 25 de sinagogici și angajamentele rabinilor slujitori pe lângă aceste lăcașuri de cult²⁸.

Numărul sinagogilor și a caselor de rugăciune a crescut la 25 dat fiind faptul că în vara anului 1941, la Bacău vor fi evacuați toți evreii din comunele rurale ale județului și comunitățile din Moinești și Târgu Ocna, fiind vorba de peste 2.000 de persoane²⁹.

Cele 25 de sinagogi era: *Rabi Israel* (420 enoriași); *Cerealiștilor* (400 enoriași); *Maria Koffler* (240 enoriași); *Natan și Rifca Erns* (250 enoriași); *Zalman și Goldina Weisman* (240 enoriași); *Hoveve Zion* (200 enoriași); *Tăbăcarilor* (200 enoriași); *Palestina* (200 enoriași); *Zidarilor* (200 enoriași); *Tinerilor Croitori* (180 enoriași); *Wolf Burach* (175 enoriași); *Cotiugarilor* (170 enoriași); *Rabin Warman* (150 enoriași); *Rebeca și Ozias Herșcovici* (160 enoriași); *Croitorilor bătrâni* (100 enoriași); *Cismarilor* (100 enoriași); *Hobot* (80 enoriași); *Cojocarilor* (80 enoriași); *Fraterna* (80 enoriași); *Șnapic* (100 enoriași); *Rabin B.Z. Șafran* (120 enoriași); *David Herșcovici* (200 enoriași); *Cili și Iosef Bercovici* (160 enoriași); *Rabin Landam* (75 enoriași) și *Froim Aizic* cu 70 enoriași³⁰.

Așa cum menționez, documentul conține și angajamentele acelor rabini care slujeau la sinagogile din oraș. Astfel, la Sinagoga *Cerealiștilor* oficia permanent rabinul Haim Ițic Boldil, recunoscut prin certificatul Chesturii Bacău nr. 38202/1941. Rabinul Haim Nendel Rosenberg funcționa la Sinagoga *Natan și Rifca Erns*, atestat prin certificatul chesturii Bacău nr. 38208/1941. La Sinagoga *Palestina*, oficia rabinul Lazăr Sigler, atestat prin certificatul nr. 38204/1941 al Chesturii Bacău. Rabinul Israel Laib Wurman, funcționa la Sinagoga *Tăbăcarilor* cu certificatul Chesturii Bacău nr. 1488/1941. Sinagoga *David Herșcovici* îl avea rabin pe David S. Siegler, atestat cu certificatul nr. 39070/1941 al Chesturii Bacău. Și

²⁷ Serviciul Județean Bacău al Arhivelor Naționale, fond *Comunitatea Israelită Bacău*, dosar 3/1940, f. 96.

²⁸ *Idem*, dosar 7/1941, f. 200.

²⁹ Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond *Președinția Consiliului de Miniștri*, dosar 269/1942. Recensământul general din 6 aprilie 1941, f. 225.

³⁰ Serviciul Județean Bacău al Arhivelor Naționale, fond *Comunitatea Israelită Bacău*, dosar 7/1941, f. 202.

sinagoga *Zidarilor* avea un rabin permanent care oficia serviciile religioase, în persoana lui Braunștain S. Simon care avea certificatul nr. 38206/1941 eliberat de Chestura Bacău. Documentele rabinilor Leib Derner care oficia permanent la Sinagoga *Hoveve Zion* și Mendel Glazar de la sinagoga *Zalman și Goldina Weisman*, erau înainte ministerului prin adresele nr. 557/10 ianuarie 1941 și nr. 670/18 februarie 1941, pentru recunoaștere acestora³¹.

În timpul războiului, cele mai multe sinagogi s-au confruntat cu problema funcționării în condiții normale. Cu greutate s-a obținut aprobarea pentru oficierea rugăciunilor zilnice și ocazionale³². Unele au fost evacuate și folosite abuziv de către armată sau instituții ale statului, precum Sinagoga *Rebeca și Ozias Herșcovici*, sau *Maria Koffler*³³.

Bibliografie

Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond *Președinția Consiliului de Miniștri*, dosar 269/1942.

Serviciul Județean Bacău al Arhivelor Naționale, fond, Comunitatea Israelită Bacău, dosar 20/1922, 5/1939, 3/1940, 21/1940, 7/1941.

Statutul Comunității Evreilor din Bacău (1935). Bacău: GUTENBERG, D. Rosenberg, 1935.

Kara, I., *Obștea evreiască din Bacău*. București: Hasefer, 1995.

---

³¹ *Ibid.*, f. 200-201.

³² *Idem*, dosar 21/1940, f. 127, 133-134.

³³ *Ibid.* f. 152.